

ฐานข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม
อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

● ภูมิปัญญาท้องถิ่น ●

ความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (popular wisdom) และภูมิปัญญาไทย (Thai wisdom) เป็นที่รู้จักกันในวงการศึกษามานานพอสมควรแล้วแต่ความจริงในการกล่าวถึงได้เกิดขึ้นในบางระยะๆ และไม่ได้นำมาใช้ ในการพัฒนาด้านต่างๆของประเทศได้เต็มที่นัก จากนั้นภูมิปัญญา ก็ยังมิได้รับการหยิบยกให้เห็นความสำคัญมากนัก จนกระทั่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา ๖ ที่ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งส่วนหนึ่งของมาตรา ๒๓ ที่ระบุว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝัง จิตสำนึกที่ถูกต้องในเรื่องต่างๆรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬาภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิ ปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากลที่ต้องเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญา ท้องถิ่นจัดเป็นเรื่องของภูมิปัญญาของการดำเนินชีวิตของคนไทย เพราะมีส่วนทำให้วิถีชีวิตคนไทย ดำรง สืบสานวัฒนธรรมความอยู่ต่อกันมาอย่างเนิ่นนาน ภูมิปัญญาเปรียบได้กับคำสอนที่สั่งสอนให้เรียนรู้ว่าต้องดำรงและใช้ ชีวิตอย่างไร หากไม่มีภูมิปัญญาหรือไม่มีองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดต่อกันมาก็ทำมนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

แต่เดิมภูมิปัญญานั้นเป็นเรื่องของท้องถิ่นจึง คำว่าภูมิปัญญา ท้องถิ่นจึงมีเอกลักษณ์ในเรื่องของการดำรงอยู่ ร่วมกันแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน เรียกได้ว่าเป็นวิถีชีวิตของท้องถิ่นใครท้องถิ่นมัน เมื่อสังคมมีความกว้างมากขึ้นภูมิปัญญาจึง ได้ปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยและเกิดคำว่าภูมิปัญญาไทย แสดงถึงเรื่องที่เป็นองค์ความรู้ที่หลอมรวมและดำเนินวิถีชีวิตร่วมกันใน สังคม

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้มีการสำรวจฐานข้อมูลภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อเป็น การสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชนและหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญา ท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ต่อไป

ลักษณะภูมิปัญญาไทยในปัจจุบัน

ในสมัยใหม่เรานิยมใช้คำว่าแก้ไขปัญหาว่าเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งแท้จริงแล้วก็เปรียบได้กับการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้านที่คิดขึ้นได้เองมาแก้ไขปัญหาให้กับคนในสังคม ดังนั้น เมื่อยุคสมัยแปรเปลี่ยนไปรูปแบบของภูมิปัญญา ชาวบ้านหรือภูมิปัญญา ท้องถิ่นจึงได้ปรับเปลี่ยนไปตามการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

ประเภทของภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญา ท้องถิ่นสามารถแบ่งออกเป็นสาขาของภูมิปัญญาไทย อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ (๒๕๔๑) ทั้งหมด ๑๐ สาขา ดังนี้

๑. สาขาเกษตรกรรม คือ ทักษะความรู้และเทคนิคที่ใช้กับเกษตรกรรม เป็นการหลอมรวมกันระหว่างเทคโนโลยีและ
ความรู้ทางเกษตรกรรม ช่วยให้สามารถพึ่งพาตนเองแก้ไขปัญหาเรื่องเกษตรกรรมได้

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) คือ กระบวนการที่ให้ผู้ชุมชนท้องถิ่นหรือคนใน
ท้องถิ่นได้พึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อแปรรูปผลผลิตช่วยลดการนำเข้าตลาด เช่น
โรงงานยางพารา การทำหัตถกรรมแม่บ้าน เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย คือ ความรู้ความสามารถที่สามารถป้องกัน รักษาสุขภาพของคนในชุมชนได้ สนับสนุนให้คน
ในชุมชนพึ่งพาตนเองในชุมชนไปรักษาที่อนามัยหรือปรึกษาปรึกษาปัญหาสุขภาพได้ดี

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การอนุรักษ์ การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการ
ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สร้างสมดุลของสิ่งแวดล้อม

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน คือ ความสามารถในการดำเนินการในเรื่องบริการจัดการเรื่องกองทุนของชุมชน
การจัดการเรื่องการสะสม โดยจะเป็นทั้งรูปแบบเงินตราและโภคทรัพย์ ช่วยให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนดีขึ้น

๖. สาขาสวัสดิการ คือ ความสามารถในการจัดการรูปแบบของสวัสดิการการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้มีความ
มั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมได้

๗. สาขาศิลปกรรม คือ รูปแบบของความสามารถในการสร้างสรรค์ ผลงานด้านศิลปะ โดยจะสามเี่ยงวิชาต่าง ๆ
เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทศนศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ คือ ความสามารถในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ของคนในชุมชน ซึ่งเป็นลักษณะขององค์กรชุมชน
ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ถือเป็นความสำคัญในการบริหารจัดการที่ต้องมี
ประสิทธิภาพในชุมชน โดยจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดต่อยอดได้อย่างเหมาะสม

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม คือ รูปแบบความสามารถในการผลิตงานด้านภาษาถิ่น การใช้ภาษาไทย ภาษา
ท้องถิ่น ภาษาโบราณในแต่ละวัฒนธรรม ตลอดจนการสืบต่อเรื่องวรรณกรรมดั้งเดิมทุกประเภทด้วยเช่นกัน

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี คือ รูปแบบของความสามารถในสืบสาน ประยุกต์ ปรับใช้หลักคำสอน หลักธรรม
ของศาสนา ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ทั้งนี้ จะต้องประยุกต์อย่างเหมาะสมโดยรักษาแก่นของศาสนาและ
ประเพณีอันดีงามไว้ ตัวอย่างเช่น การถ่ายทอดศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น

ทะเบียนปราชญ์ชาวบ้านตำบลหนองไผ่ล้อม

ภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม

✿ นายสงวน ทับมาลา อายุ 55 ปี ที่อยู่เลขที่ 48 หมู่ที่ 8 บ้านสองใหม่ ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

- เป็นผู้มีความรู้และภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม ในการสืบสานศิลปดนตรีพื้นบ้านอีสานในการเป่าแคน ดิดพิณ สีซอ ซึ่งเป็นดนตรีที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และอยู่คู่กับประเพณีวัฒนธรรมของคนอีสาน

ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผน

✿ นางสาวศศิประภา เศษไธสง เลขที่ 71 หมู่ที่ 8 บ้านสวองใหม่ ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

■ เป็นผู้มีความรู้ภูมิปัญญาและประสบการณ์เกี่ยวกับแพทย์แผนไทย การทำลูกประคบสมุนไพร จากสมุนไพรพื้นบ้านและที่สามารถหาได้ในชุมชน อีกทั้งมีการเผยแพร่ข้อมูล และสาธิตการทำลูกประคบให้แก่ประชาชนทั่วไป

ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม

✿ นายเลิศ ทราศิลป์ อายุ 66 ปี หมู่ที่ 8 บ้านสองใหม่ ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองไผ่ล้อมอำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

■ เป็นผู้มีความรู้และภูมิปัญญาด้านการทำเกษตรผสมผสาน เกษตรพอเพียง พืชและผักพื้นบ้าน เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดการทำเกษตรแบบผสมผสานในพื้นที่

✿ นายประยัด จงเทพ หมู่ที่ 6 บ้านโนนจอมศรี ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

■ เป็นผู้มีความรู้และภูมิปัญญาด้านการทำเกษตรผสมผสาน เกษตรพอเพียง พืชและผักพื้นบ้าน และการทดลองปลูกผลิตผลทางการเกษตร

ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม

✿ กลุ่มสตรีทอผ้าไหม หมู่ที่ 2 บ้านชุมปูน ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

- เป็นผู้มีความรู้และภูมิปัญญาด้านการทอผ้าไหม ซึ่งเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนแรกคือการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม จนถึงการทำผ้า และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มได้ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัย สวยงาม และมีคุณภาพ มีการออกร้านเพื่อจำหน่ายและ ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักของตลาด

